

לוחמת מדבר

סרן צבי גולדמן

כמו־כן מוענק אימון זה לכוחות מוטסים המיועדים לפעול גם מחוץ לגבולות ברה"מ. יש לחזור ולציין שכל הגייסות הסוב-ייטיים מצוידים בהחלט ללחימה במדבר, כאשר לכל עוצבה יש אמצעים מספיקים לתנועה וללחימה בשטחים פתוחים וקשיי עבירות, הן מבחינת סוגים וכמויות הכלים והן מבחינת אמצעי הנדסיים. עדיין לא כל העוצבות הסובייטיות צוידו בתומ"תים, החשובים מאוד במלחמת מדבר, אולם סביר להניח שלכוחות אשר יוקצו ללחימה במדבר יסופקו תומ"תים בכמות מספקת. כמו־כן מצוידות היחידות הסובייטיות בשפע אמצעים נ"ט ונ"מ מכל הסוגים, שאף הם מקבלים משנה חשיבות בתנאי מדבר.

היחידות שיוקצו ללחימה במדבר יצוידו בכמויות גדולות מן הרגיל של מים, דלק ותחמושת. להובלת מים מוסיפים מְקָלִים נגררים רבים ככל האפשר. השימוש בקוי צינורות מקבל אף הוא מימד חשוב בתנאים מדבריים. מאמץ מיוחד מושקע באיתור מקורות מים בנתיבי ההתקדמות והתפלתם בעת הצורך. ניתן לומר שכל היחידות בצבא הסובייטי מותאמות ללוחמת מדבר כמעט ללא שינויים בארגון ובציוד, פרט להצטיידות נוספת באספקה ובאמצעי עזר, אך עיקר האימונים בלוחמת

לצבא הסובייטי ניסיון צנוע מאוד בלחימה מדברית, שהצטבר בעיקר בפעולות באזורי הערבות בדרום רוסיה ובמבצעים במונגוליה ב-1939 ובמנצ'וריה ב-1945. על־כן גובשה תורת לוחמת המדבר הסובייטית על־פי נסיונם של זרים, בהסתמך על לקחי מלחמת־העולם השנייה, לקחי המלחמות במזרח ועל נסיון האימונים בתקופה הפוסט מלחמתית. מהעדר הניסיון גובעת, כנראה, הראיה הסכמטית הגורסת ריתוק הגייסות לצירים ולחימה על גאות מדבר ומקורות מים כיעדים מועדפים. במרבית ההתייחסויות הסובייטיות מוצגים התנאים המדבריים הקשים כגורם ראשון במעלה, ואילו ליתרונות טקטיים הגלומים במרחבי המדבר מיוחסת משמעות משנית.

התנאים המדבריים

בתורת הלחימה הסובייטית מוגדר חלק מהאזורים הגיאוגרפיים כ"מיוחדים", המחייבים התאמת שיטות אימון ולחימה מיוחדות, והכוונה היא לאזורים ארקטיים, הרריים, מדבריים וערבות. התנאים המדבריים משולבים לרוב עם התנאים ההרריים או עם אלה של ערבות ומכונים בהתאם לצורך "תנאים הרריים-מדבריים" או "תנאי מדבריות-ערבות". בספרות הצבאית הסובייטית מאופיינים התנאים המדבריים על־ידי המרכיבים הבאים:

- תנאי שטח קשים: חולות, מלחות וסלעים המקשים על התמרון ומגבילים עבירות. זאת, לצד שטחים פתוחים בעלי עבירות טובה, שלהם השפעה כפולה על פעולת הגייסות. הם מסייעים לתנועה מהירה ולתמרון נרחב מחד גיסא, אך מונעים תנועה נסתרת והפתעה מאידך גיסא.
 - תנאי אקלים קשים: תנודות טמפרטורות, רוחות וסופות חול המגבילות את הראות ואת ניהול הירי ומקשות על ההתמצאות ועל גילוי מוקדם של מכשולים. העדר מקורות מים ונקודות ישוב סמוכות מצריך הצטיידות במלאי גדול של אספקה. החול והאבק מכבידים גם על הפעלתם והחזקתם של נשק וציוד.
- תנאים אובייקטיביים אלה מחייבים אימון כוחות לפעולה בתנאים קשים מן הרגיל ומחייבים גם הפעלת איגודי כוחות באורח עצמאי במאמצים נפרדים והתאמת הלחימה כולה לתנאי השטח ואופי היעדים האופייניים במדבר. יישומה של גישה זו כרוך בהענקת עצמאות יתר למפקדי היחידות, דבר שמחייבם ליוזמה ויעילות מעבר לסטנדרטים המקובלים בצבא הסובייטי בתנאים אחרים. כן מחייבים התנאים המדבריים עצמאות מירבית ליחידות בלוגיסטיקה, באמצעי לחימה, בסיוע ובאבטחה. נושאים לוגיסטיים מקבלים משנה חשיבות נוכח שטחי מדבריות גדולי יותר בדרומה של ברה"מ.

ארגון הגייסות

מאפיינים אלה של התנאים המדבריים מחייבים ארגון וציוד מתאימים של היחידות המיועדות ללחום במדבר. אולם פרט להתאמת תורת לחימה לתנאים מיוחדים, אין הצבא הסובייטי מקיים יחידות מיוחדות ללחימה בתנאים אלה, אלא מעדיף להעניק אימונים מיוחדים ליחידות רגילות. השיטה הזאת מאפשרת להפעיל כל יחידה בכל התנאים בהתאם לצרכי הלחימה. עם זאת, האימונים בלוחמת בתנאים מיוחדים ניתנים בעיקר לכוחות המוצבים דרך קבע באזורים בעלי תנאים כאלה.

בצבא הסובייטי

מדבר מתבצעים ביחידות המשתייכות לאזורים הצבאיים הדרומיים של ברה"מ. עקרונות הלחימה בצבא הסובייטי הם אחידים ואינם משתנים באורח משמעותי עם שינוי התנאים, אך ללוחמת מדבר מספר מאפיינים הנובעים מתנאי השטח והאקלים.

התקפה

גם במדבר ההתקפה היא צורת הלחימה העיקרית. היא תכוון להשמדת מאחזי האויב וללכידת מתקנים ושטחים חיוניים, לרוב אלה המצויים לאורך צירים (צמתים, גאות מדבר, ישובים, מקורות מים וכו'). המרחבים הפתוחים, קשיי התסוואה, והפריסה הרחבה של מוצבי האויב, כל אלה מכתבים פעולה מהירה ודינמית, שפירושה קצב התקפה גבוה בחזית רחבה, לעומק רב, ופעולה במאמצים נפרדים, כאשר לכל מאמץ יוקצו כוחות נפרדים שיילחמו הן בשת"פ הדדי והן בכוחות עצמאיים. דבר זה מחייב, יותר מאשר בתנאים רגילים, עצמאות רבה של היחידות וכן עצמאות מירבית בתחומים לוגיסטיים ובסיוע. ההתקפה במדבר דורשת הכנה מדוקדקת. האויב ישאף להעתיק כוחות, לקדם עתודות ולהטעות את התוקפים, ולכן נודעת חשיבות ראשונה במעלה למודיעין. גם לחיזוי מזג האוויר יש

חשיבות רבה. בבדיקת השטח תיוחד תשומת לב לדרכי הגישה, צירי נסיגה אפשריים, מקורות מים, שטחי עבירות, שטחים שולטים וכו'. בשל תנאי השטח, המונעים בדרך כלל תמרון נסתר, גובר תפקידו של מיסוד עשן. לעוצבות הפועלות במדבר ייקבעו ברוב המקרים כיווני התקפה ולא גזרות התקפה. נתוני כיוון יימסרו לכל מפקדי יחידות המשנה ויושם דגש על יכולת התמצאות.

קרב התקפה ייפתח על-ידי מסע התקרבות, אשר בשל המרחקים הגדולים וקשיי ההסתר נחשב לקשה. למסע זה ינוצלו הלילות ותנאי ראות גרועים לשם השגת הסתר מירבי. בדרך כלל ינועו הכוחות בצירים נפרדים, כאשר רוחב החזית ייקבע בהתאם לפריסת היעדים. לפני הכוחות במסע יהיה משמר קדמי לסיור ולאבטחה. כוח זה יפעל במדבר בריחוק גדול יותר מהכוח העיקרי מאשר בתנאים רגילים, בגלל קצב התקדמות גבוה ואפשרויות נרחבות לביצוע תמרונים. כוח הסיור יכלול גם חבלנים, סיירי אב"כ וצוותי חר"פ לבדיקת מקורות המים. התנועה במדבר מחייבת אבטחת אגפים ועורף יותר מאשר בתנאים רגילים. תשומת לב מיוחדת תיוחד על פריסת אמצעי נ"ט באגפים לשם הדיפת התקפות מכל כיוון אפשרי. העתודות נ"ט יתוגברו באורח משמעותי וכמו-כן יתוגבר המערך נ"מ הצמוד לכוחות.

תבניות הקרב והלחימה עצמה יהיו דומים במדבר לתנאים רגילים: דרג אחד או שניים עם כוח עתודה חזק מאחור. במרחק של מספר קילומטרים מהיעד יתפרס הכוח התוקף לשדרות פלוגתיות ואח"כ לשדרות מחלקתיות. ההתפרסות תתנהל במהלך הריכוך המוקדם של היעד, שיהיה מסיבי ביותר. ההסתערות תהיה רצופה ומהירה ככל האפשר. לרוב היא תתחיל מתוך תנועה ותלווה בתמרונים לאיגוף האויב המתגונן וכיתורו. המהלומות יונחתו בפרצות במערכי ההגנה. חלק מהכוח יוקצה למשימות איגוף וללכידת מתקנים חיוניים בעורף, שכן התקפה ללא איגוף אינה יעילה. האיגוף יתבצע בו זמנית עם ההתקפה החזיתית. רק כאשר אי אפשר לאגוף, תתבצע ההתקפה חזיתית בלבד. ההסתערות תהיה משולבת בין טנקים וחי"ר ממוכן בחיפוי ארטילרי. האבק הנוצר בעת התנועה ומסכי העשן יסייעו לביום איגופים ותמרונים אחרים לצורך הסחה. לאחר ההבקעה יפתחו הכוחות בתמרונים בעומק מערך ההגנה לכיתור האויב והשמדתו. התנאים המדבריים נוחים במיוחד להפעלת כוחות מוטסים במסוקים כדי ללכוד מתקנים חיוניים ולהנחית התקפות בעורף. הכוחות שיונחתו ממסוקים יהיו הן יחידות מוטסות והן יחידות חי"ר ממוכן רגילות.

הגנה

קרב ההגנה הוא פעולה זמנית גם בלוחמת מדבר. במהלכו נערכים הכוחות מחדש ולאחר מכן עוברים להתקפה. ההגנה במדבר תושתת על ההיאחזות בצמתים, מעברים ומתקנים חיוניים. הכוחות המגנים יתפרסו בשטח גדול מן המקובל בתנאים רגילים. מערכי ההגנה יתבססו על מוצבים מחלקתיים ופלוגתיים עם כוחות עתודה מאחור. כוחות העתודה בהגנה נועדו לבלוימת ההבקעות באגפים ובעורף ויושם בהם דגש רב על עתודות נ"ט וכוחות מכשול ניידים. למערכי ההגנה תהיה מערכת אש חזקה שתושג על-ידי שילוב הדרגתי של טילים נ"ט, תותחים נ"ט, טנקים ומרנ"טים המופעלים בכמויות גדולות.

הפעלת גייסות התערבות סובייטיים בזירה העולמית

רס"נ שבתאי

לות. לצד המוצבים, יכללו מערכי ההגנה שטחי תמרון לטנקים ושטחי פריסה לארטילריה. בין המוצבים יפטרלו יחידות סיור ואבטחה שתעורנה במסוקים. הקמת ביצורים הנדסיים במדבר קשה יותר מאשר בתנאים רגילים בגלל תנאי השטח ובגלל מחסור בחומרים מתאימים. הביצורים יוקמו בסיוע יחידות הנדסה ויכללו עמדות לארטילריה ונק"ל ודיפונים לרק"מ. כמו-כן תוקם מערכת מכשולים סבוכה. בתכנון קרב הגנה יושם דגש על שיתוף פעולה בין היחידות ובין המוצבים, בגלל הצורך באבטחה הדדית מהאגפים ומהעורף. הארטילריה וכו-חות העתודה הניידים יסייעו לבלימת ההבקעות בגזרות השונות. במקרה של הבקעה, תונחת מיד התקפת נגד באגף האויב המסתער או בעורפו.

פשיטות

תנאי השטח של המדבר מאפשרים פעילות מהירה ומפתיעה, ולכן יש להרבות בפשיטות. אלה ייערכו במהירות ולעומק רב, לצורך השמדת מתקנים חיוניים ולכידת שבויים ומסמכים. מרבית הפשיטות יבוצעו על-ידי נגמ"שים ב.מ.פ.: הם מהירים, בעלי עבירות טובה ועוצמת אש המאפשרת לפעול ללא סיוע נוסף. שטחי הכינוס לנסיגה לאחר הפשיטה יורחקו מהיעד יותר מהמקובל בתנאים רגילים, בגלל תנאי תצפית טובים.

אימונים

תנאי המדבר מחייבים רמת אימונים גבוהה יותר מאשר בתנאים רגילים. אימונים אלה נערכים בעיקר לכוחות הפרוסים באזוריה הדרומיים של ברה"מ וגם ליחידות מוטסות. מושם דגש על כושר גופני, אימון הפרט, ניווט והסוואה. באימונים טקטיים בולט התמרון המהיר והגמיש, וזה מחייב שימת דגש על עצמאות המפקדים, יוזמתם, שליטתם וכושר התמצאותם. כמו-כן מושם דגש על תרגולות מסע למרחקים ארוכים ועל סיוע הנדסי בפריצת מכשולים, בגישור ובהתבצרות. התרגילים בלוחמת מדבר כוללים בדרך כלל מסע התקרבות ארוך, ולאחר מכן השתלטות על יעד מבוצר או מתקן חיוני. באחד משלבי הקרב עובר הכוח להגנה, שבמהלכה הוא נערך מחדש ועובר להתקפת נגד. אימוני הכוחות המוטסים כוללים הצנחה ולאחריה מסע ממושך ולכידת מתקן חיוני. מרבית התרגילים כוללים קרבות תנועה המלווים בתמרונים ואיגופים עמוקים וכן הנחתת כוחות ממסוקים באגפי האויב ובעורפו. האימונים מלווים בתרגול פעולות האופייניות ללוחמת מדבר וכרוכים במעבר מכשולים קשים ובמשמעת מים.

סיכום

בתורת המלחמה הסובייטית מוצג המדבר כאזור קשה שה-לחימה בו מוגבלת לצירים ונקודות חיוניות. הנושאים הלוגיסטיים זוכים לתשומת לב מיוחדת. עקב האקלים והמרחקים הגדולים, המחייבים פעולה ממושכת בתנאי ניתוק. ארגון הגייסות ללחימה במדבר אינו משתנה, כל יחידה סובייטית מסוגלת ללחום בתנאים מדבריים אחרי אימון מתאים ובשינויים לוגיסטיים והנדסיים מסוימים. באימוני הגייסות ללחימה במדבר מושם דגש על האלמנטים של תנועה, תמרון, עצמאות יתר ליחידות המשנה ויכולת משופרת של המפקדים לפעולה עצמאית מעבר לרמה המקובלת בצבא הסובייטי.